

FACTORS AFFECTING LOCAL PEOPLE'S PARTICIPATION IN RURAL TOURISM ACTIVITIES - A SYSTEMATIC REVIEW

Nguyen Van Tam^{1*}, Ha Thi Hoa¹, Tran Thi Ngoc¹, Nong Thi Tuyen²

¹TNU - University of Agriculture and Forestry

²Cao Bang Department of Culture, Sports and Tourism

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	18/3/2024	Local people's participation is extremely important and determines the sustainable development of rural tourism. This research has synthesized and analyzed 16 published scientific studies helping to answer the question: what are factors affecting local people's participation in rural tourism activities? The answer of this study is extremely important to scientists who are researching this issue as well as localities implementing or planning to implement rural tourism development. Understanding the influencing factors will be an important basis for proposing solutions to increase local people's participation in rural tourism activities. The research has shown factors such as local people's awareness; economic conditions of local people; local people's capacity to serve tourists; economic benefits brought by tourism activities; involvement of local authorities; state's mechanisms and policies; local tourism resources which have a great influence on local people's participation in rural tourism activities.
Revised:	14/5/2024	
Published:	14/5/2024	
KEYWORDS		
Factors		
Influencing factors		
Tourism development		
Rural tourism		
Local people's participation		

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ THAM GIA CỦA NGƯỜI DÂN VÀO HOẠT ĐỘNG DU LỊCH NÔNG THÔN Ở VIỆT NAM – MỘT ĐÁNH GIÁ HỆ THỐNG

Nguyễn Văn Tâm^{1*}, Hà Thị Hòa¹, Trần Thị Ngọc¹, Nông Thị Tuyền²

¹Trường Đại học Nông Lâm – ĐH Thái Nguyên

²Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Cao Bằng

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	18/3/2024	Sự tham gia của người dân có ý nghĩa vô cùng quan trọng, quyết định đến sự phát triển du lịch nông thôn bền vững của một địa phương. Bằng việc tổng hợp, phân tích 16 công trình nghiên cứu khoa học đã được công bố, nghiên cứu này giúp đưa ra câu trả lời cho câu hỏi: những yếu tố nào ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn? Câu trả lời của nghiên cứu này có ý nghĩa vô cùng quan trọng với các nhà khoa học đang nghiên cứu về vấn đề này cũng như các địa phương đang thực hiện hoặc có kế hoạch thực hiện phát triển du lịch nông thôn, việc chỉ ra được các yếu tố ảnh hưởng sẽ là căn cứ quan trọng để đề ra các giải pháp nhằm tăng cường sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Nghiên cứu đã cho thấy 07 yếu tố như nhận thức của người dân; điều kiện kinh tế của người dân; năng lực phục vụ du khách của người dân; lợi ích kinh tế do hoạt động du lịch mang lại; sự vào cuộc của chính quyền địa phương; cơ chế và chính sách của Nhà nước; tài nguyên du lịch của địa phương và gia đình có ảnh hưởng lớn đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn.
Ngày hoàn thiện:	14/5/2024	
Ngày đăng:	14/5/2024	
TỪ KHÓA		
Yếu tố		
Yếu tố ảnh hưởng		
Phát triển du lịch		
Du lịch nông thôn		
Sự tham gia của người dân		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.9909>

* Corresponding author. Email: nguyenvantam@tuaf.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Để nâng cao thu nhập cho người dân nông thôn trong bối cảnh sản xuất nông nghiệp ngày càng bị thu hẹp thì việc đa dạng hóa sinh kế người dân theo hướng thương mại và dịch vụ là xu hướng tất yếu, trong đó phát triển du lịch là một hướng đi mới nhận được nhiều sự quan tâm của các địa phương. Du lịch nông thôn được hiểu là các hoạt động du lịch diễn ra ở vùng nông thôn, gắn với hoạt động nông nghiệp, cảnh quan nông thôn, đời sống cộng đồng cùng với những di sản văn hóa truyền thống của địa phương [1]. Ngày nay, quá trình đô thị hóa và công nghiệp diễn ra nhanh chóng đã thúc đẩy du khách tìm về các vùng nông thôn để được hòa mình vào cuộc sống đồng quê, tận hưởng không khí trong lành và những giá trị văn hóa truyền thống. Du lịch nông thôn đã phát huy hiệu quả kép về mặt kinh tế và xã hội, đặc biệt trong việc hình thành nên những mô hình kinh tế mới. Trong du lịch nông thôn, người dân bên cạnh việc triển khai các hoạt động sản xuất nông nghiệp truyền thống, còn đồng thời khai thác những giá trị văn hóa truyền thống, môi trường sinh thái, cảnh quan nông thôn, sản vật địa phương thành những sản phẩm phục vụ khách du lịch trên chính quê hương của mình. Vì vậy, cần bảo tồn, giữ gìn những giá trị cốt lõi của cộng đồng, chỉ khi nào người nông dân thực sự tham gia và được hưởng lợi thì khi đó du lịch nông thôn mới đảm bảo sự phát triển bền vững. Hiện nay, ở Việt Nam đã có nhiều nghiên cứu được triển khai để xác định những yếu tố ảnh hưởng, từ đó đề xuất các giải pháp nhằm tăng cường sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn, có những nghiên cứu ở phạm vi cấp vùng (bao gồm nhiều tỉnh) [2], có những nghiên cứu ở phạm vi cấp tỉnh, cấp huyện [3] - [11], cũng có những nghiên cứu ở phạm vi cấp xã, cấp thôn hoặc một điểm cụ thể [12] - [16], tuy nhiên, hiện chưa có nghiên cứu nào nhằm hệ thống hóa những nghiên cứu liên quan đến vấn đề sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn ở Việt Nam. Nghiên cứu này được thực hiện nhằm hệ thống hóa những yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn ở Việt Nam.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để có cơ sở dữ liệu phục vụ nghiên cứu hệ thống về các yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn, tác giả đã thu thập, tìm kiếm các công trình nghiên cứu khoa học gồm các luận án tiến sĩ, luận văn thạc sĩ, bài báo khoa học đã được công bố, xuất bản với các từ khóa “phát triển du lịch”, “du lịch nông thôn”, “sự tham gia của người dân”. Sau đó, những công trình nghiên cứu có liên quan đến nội dung các yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn sẽ được lựa chọn để tiến hành nghiên cứu, phân tích, đánh giá.

Những yếu tố được các tác giả đi trước xác định có ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn được tổng hợp bằng phần mềm Excel. Sau đó, những yếu tố này được phân tích, so sánh, phân loại đảm bảo sự tương đồng về nội hàm, ý nghĩa.

Sau khi tìm kiếm và sàng lọc theo mục đích nghiên cứu, 16 công trình nghiên cứu đã được chọn lựa để tiến hành phân tích sâu về khía cạnh những yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn.

3. Kết quả và thảo luận

Bảng 1. Những yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn

STT	Yếu tố ảnh hưởng	Tài liệu tham khảo
1	Nhận thức của người dân	[5]-[9]; [12]- [16]
2	Điều kiện kinh tế của người dân	[3]; [5]
3	Năng lực phục vụ du khách của người dân	[2]-[5]; [8]; [9]; [11]; [14]-[16]
4	Lợi ích kinh tế do hoạt động du lịch mang lại	[8]; [13]; [16]
5	Sự vào cuộc của chính quyền địa phương	[4]-[6]; [8]; [11]; [12]; [14]
6	Cơ chế và chính sách của Nhà nước	[2]; [4]; [13]
7	Tài nguyên du lịch của địa phương và gia đình	[3]; [7]; [13]

(Nguồn: Tổng hợp của tác giả, 2024)

Nghiên cứu xác định các yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn là bước bắt buộc để đưa ra được các giải pháp hữu hiệu nhằm tăng cường sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn, do đó, trong các nghiên cứu liên quan đến vấn đề phát triển du lịch nông thôn ở các địa phương, các tác giả đều chỉ ra được những yếu tố ảnh hưởng này. Trong nghiên cứu này, tác giả đã tập hợp, phân tích 16 công trình nghiên cứu và đã xác định được 7 yếu tố ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn, kết quả được tổng hợp tại bảng 1.

3.1. Nhận thức của người dân

Nhận thức đúng đắn về lợi ích du lịch mang lại có ý nghĩa quyết định đến việc người dân có tham gia vào hoạt động du lịch hay không. Khi người dân nhận thức đầy đủ được những lợi ích mà du lịch nông thôn mang lại họ sẽ có thái độ ủng hộ, hỗ trợ du lịch phát triển và gia đình họ tham gia vào hoạt động du lịch một cách tích cực. Ngược lại, khi người dân nhận thức chưa đúng đắn về du lịch thì họ có thái độ, hành vi chống đối và không tham gia hoạt động du lịch ở địa phương mình [6], [8]. Trong nghiên cứu về sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch tại Vườn Quốc gia BiDoup - Núi Bà, tác giả Ngô Thị Liên [16] đã nhận thấy tất cả người dân tại khu vực nghiên cứu đều nhận thấy rõ du lịch mang lại nhiều lợi ích cho địa phương và gia đình nên họ có thái độ tích cực, mong muốn du lịch phát triển hơn nữa, người dân luôn sẵn sàng hỗ trợ du lịch địa phương phát triển và sẵn sàng tham gia vào các hoạt động phù hợp. Trong các nghiên cứu [5], [7], [9], [12]-[15], các tác giả đã lập luận và đưa ra nhận định nhận thức của người dân có quan hệ tỷ lệ thuận với sự tham gia của họ vào các hoạt động du lịch nông thôn. Vì vậy, để tăng cường sự tham gia của người dân vào các hoạt động du lịch, các cấp chính quyền cần tổ chức hiệu quả công tác tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức của người dân về vai trò, vị trí và tầm quan trọng của du lịch nông thôn đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương nhằm tạo sự đồng thuận trên con đường thực hiện mục tiêu đưa du lịch nông thôn phát triển bền vững [4].

3.2. Điều kiện kinh tế của người dân

Để tham gia các hoạt động phát triển du lịch nông thôn, người dân cần đầu tư các nội dung như nhà ở, nhà hàng, cung cấp các dịch vụ mua sắm cho khách du lịch... Vì vậy, để tham gia vào các hoạt động phát triển du lịch nông thôn, người dân cần có điều kiện kinh tế nhất định. Trong nghiên cứu của mình tại tỉnh An Giang, tác giả Nguyễn Quốc Nghị và cộng sự [3] đã nhận thấy điều kiện kinh tế hộ có tương quan thuận với quyết định tham gia các hoạt động du lịch ở địa phương. Những hộ gia đình có thu nhập càng cao thì khả năng tham gia các hoạt động du lịch ở địa phương càng nhiều. Phần lớn những hộ tham gia vào hoạt động du lịch nông thôn ở địa phương đều có mức thu nhập ổn định và khá cao, đảm bảo được nguồn tài lực để đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất đáp ứng tốt yêu cầu của du khách. Tác giả Nguyễn Trọng Nhân và cộng sự cũng nhận thấy tại tỉnh Kiên Giang, những hộ tham gia vào các hoạt động du lịch nông thôn đều có thu nhập khá, đảm bảo đủ vốn cho hoạt động kinh doanh du lịch của mình [5].

3.3. Năng lực phục vụ du khách của người dân

Đa số các mô hình du lịch nông thôn hiện nay đều phát triển ở vùng sâu, vùng xa, gặp khó khăn về hạ tầng giao thông, chủ yếu do người dân địa phương quản lý, khai thác nên còn rất hạn chế về năng lực phục vụ khách du lịch. Trong nghiên cứu tại thành phố Hội An, tác giả Nguyễn Bùi Anh Thư và cộng sự [15] đã lập luận và chỉ ra năng lực phục vụ là vấn đề khó khăn đầu tiên trong việc phát triển du lịch nông thôn bởi vì nó là yếu tố quyết định sự thành công của mô hình du lịch nông thôn nhưng đa phần người dân đều có năng lực yếu, cả về cách thức phục vụ du lịch lẫn quản lý. Tác giả Nguyễn Quốc Nghị và cộng sự [3] cũng đã chỉ ra những chủ hộ có năng lực sẽ dễ dàng nắm bắt thông tin thị trường, cơ hội kinh doanh, nhu cầu của từng nhóm du khách; vì vậy, họ sẵn sàng và tự tin tham gia vào các hoạt động du lịch nông thôn. Các kết quả nghiên cứu [2], [4], [5], [8], [9], [11], [14], [16] cũng đã lập luận và chỉ ra, năng lực của người dân có ảnh

hưởng quyết định, có quan hệ tỷ lệ thuận với sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn.

3.4. Lợi ích kinh tế do hoạt động du lịch mang lại

Lợi ích kinh tế mang lại là nhân tố đóng vai trò quyết định đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Khi tham vào vào hoạt động du lịch nông thôn, người dân đều mong muốn gia tăng thu nhập của gia đình mình. Tác giả Nguyễn Bùi Anh Thư và cộng sự [13], tác giả Ngô Thị Liên [16] đều nhận thấy người dân tham gia vào hoạt động du lịch nông thôn đều quan tâm đến lợi ích kinh tế do hoạt động du lịch nông thôn mang lại. Kết quả nghiên cứu tại huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La cũng chỉ ra khi thu nhập từ hoạt động du lịch nông thôn giảm thì động lực tham gia của người dân vào các hoạt động du lịch nông thôn cũng bị giảm. Tác giả cũng chỉ ra khi tham gia vào các hoạt động du lịch nông thôn, người dân luôn kỳ vọng du lịch sẽ nâng cao thu nhập của gia đình họ [8].

3.5. Sự vào cuộc của chính quyền địa phương

Ở khu vực nông thôn, hoạt động du lịch được coi là mới mẻ với đa phần người dân nông thôn vốn chỉ quen với sản xuất nông nghiệp. Vì vậy, để người dân hiểu được đầy đủ lợi ích mà du lịch nông thôn mang lại thì rất cần chính quyền địa phương vào cuộc để hỗ trợ, khuyến khích và đồng hành cùng người dân tham gia. Các nghiên cứu [4] - [6], [8], [11], [12], [14] đều chỉ ra sự vào cuộc của chính quyền địa phương có tương quan thuận với sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Vì vậy, để tăng cường sự tham gia của người dân, tác giả Võ Thị Quỳnh Nga và cộng sự [12] đã chỉ ra chính quyền địa phương cần xây dựng kế hoạch phát triển du lịch, phối hợp với các chuyên gia trong việc định hướng sản phẩm du lịch, có chính sách hỗ trợ vay vốn với lãi suất thấp, đào tạo nâng cao kiến thức du lịch cho người dân.

3.6. Cơ chế và chính sách của Nhà nước

Cơ chế chính sách của Nhà nước có ảnh hưởng lớn đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Khi Nhà nước có cơ chế, chính sách hỗ trợ phát triển du lịch nông thôn cụ thể, rõ ràng, người dân sẽ yên tâm đầu tư và tham gia vào hoạt động du lịch nông thôn. Kết quả nghiên cứu tại Hội An của tác giả Nguyễn Bùi Anh Thư và cộng sự [13] đã chỉ ra người dân làm du lịch luôn mong mỏi chính sách phát triển du lịch của Nhà nước phù hợp với thực tiễn của địa phương, cơ chế quản lý và thủ tục hành chính đơn giản. Người dân mong muốn Nhà nước cần có chính sách đầu tư và phát triển thị trường du lịch trọng điểm, hỗ trợ phát triển du lịch nông thôn để người dân yên tâm đầu tư, phát triển các hoạt động du lịch phục vụ du khách [2]. Các nghiên cứu [2], [4], [13] đã chỉ ra chính sách của Nhà nước có quan hệ mật thiết với sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn, vì vậy, yêu cầu đặt ra cho cơ quan quản lý nhà nước là cần xây dựng được khung pháp lý rõ ràng, đảm bảo người dân địa phương cùng chia sẻ trách nhiệm quản lý và lợi ích thu được với các bên liên quan.

3.7. Tài nguyên du lịch của địa phương và gia đình

Tài nguyên du lịch có ý nghĩa quyết định đến sự phát triển du lịch của một địa phương. Địa phương nào có tài nguyên du lịch độc đáo, hấp dẫn thì đó là lợi thế rất lớn cho phát triển du lịch. Trong phát triển du lịch nông thôn, người dân sẽ chủ động và tham gia sâu rộng vào các hoạt động du lịch nếu họ nhận thấy địa phương và gia đình họ có tài nguyên du lịch mà họ có thể khai thác và phát triển được, ngược lại nếu họ chưa nhận thấy tiềm năng từ tài nguyên du lịch họ sẽ không đầu tư và không tham gia vào hoạt động du lịch nông thôn vì sợ sự rủi ro. Trong nghiên cứu [3], [13], các tác giả đều lập luận và chỉ ra tiềm năng tài nguyên du lịch của mỗi địa phương có tương quan thuận với sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Khi các địa phương có tài nguyên du lịch hấp dẫn, các công ty du lịch và chính quyền địa phương sẽ vào cuộc để đồng hành cùng người dân. Khi đó người dân tham gia vào hoạt động du lịch nông thôn dễ dàng và thuận lợi hơn.

4. Kết luận

Sự tham gia của người dân có ý nghĩa vô cùng quan trọng, đảm bảo sự phát triển du lịch nông thôn bền vững. Trong nghiên cứu hệ thống này, tác giả đã tập trung phân tích, tìm ra được những yếu tố có ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn. Mỗi yếu tố có mức độ ảnh hưởng khác nhau tùy thuộc vào điều kiện địa phương và loại hình du lịch nông thôn. Vì vậy, khi đánh giá, xác định các yếu tố ảnh hưởng cần được đặt trong điều kiện và hoàn cảnh cụ thể. Bài báo cũng đã tổng hợp, phân loại các nhóm yếu tố theo sự tương đồng về nội hàm bên trong. Các yếu tố có ảnh hưởng đến sự tham gia của người dân vào hoạt động du lịch nông thôn gồm: nhận thức của người dân, điều kiện kinh tế của người dân, năng lực phục vụ du khách của người dân, lợi ích kinh tế do hoạt động du lịch mang lại, sự vào cuộc của chính quyền địa phương, cơ chế và chính sách của Nhà nước, tài nguyên du lịch của địa phương và gia đình

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] N. C. Dao and T. A. T. Ngo, "Developing rural tourism based on the Khmer community in Tinh Bien district, An Giang province," *Can Tho University Journal of Science*, vol. 54, no. 8c, pp. 148-157, 2018.
- [2] T. K. D. Ha and T. P. Le, "Some solutions to develop Central Highland tourism," *Journal of Asia - Pacific Economic*, vol. 10, pp. 31-33, 2016.
- [3] Q. N. Nguyen, T. B. C. Nguyen, and N. L. Tran, "Factors affect in decision to participate in community based tourism Organizations of community in An Giang province," *Can Tho University Journal of Science*, vol. 23, pp. 194-202, 2012.
- [4] T. T. Y. Le, N. T. Vo, and T. T. U. Tra, "Developing rural type of tourism in Dong Thap province," *Dong Thap University Journal of Science*, vol. 10, no. 2, pp. 110-120, 2021.
- [5] T. N. Nguyen, V. D. Huynh, and N. C. Dao, "Factors affecting the participation of local people in tourism development: A case study of Kien Giang province," *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 227, no. 12, pp. 45-52, 2022.
- [6] T. H. Duong, "Research on conflicts between residents and stakeholders at community tourism destination in the mountainous area of Thanh Hoa province," Doctoral Thesis in Tourism Studies, VNU University of Social Sciences and Humanities, 2023.
- [7] T. M. N. Bui, "Solutions for developing ecotourism in Tam Dao national park," *Journal of Forestry Science and Technology*, vol. 2, pp. 120-129, 2013.
- [8] M. D. Nguyen and N. T. Tran, "People's participation in community based tourism development in the pre-and post Covid-19 pandemic: Case study in Moc Chau, Son La," *Vietnam Journal of Agricultural Sciences*, vol. 19, no. 12, pp. 1662-1671, 2021.
- [9] T. C. V. Pham anh T. L. T. Hoang, "Na Hang community ecotourism in the context of integration," *Journal of Ethnic Minorities Research*, vol. 9, no. 4, pp. 146-152, 2020.
- [10] T. T. K. Nguyen, "Research and development community tourism in Don Duong district, Lam Dong province," Masters Thesis in Tourism Studies, VNU University of Social Sciences and Humanities, 2016.
- [11] T. K. T. Tran, T. L. Tang, H. V. Le, and T. X. Duong, "Develop community tourism products in Phong Dien district, Can Tho city," *Journal of Scientific Research and Economic Development*, vol. 1, pp. 155-164, 2019.
- [12] T. Q. N. Vo, T. T. N. Nguyen, T. H. D. Nguyen, T. M. T. Nguyen, T. L. Le, and T. N. L. Nguyen, "The development of community based tourism in Dien Phuong commune from core attractiveness of destination," *The University of Danang - Journal of Science and Technology*, vol. 20, no. 2, pp. 36-43, 2022.
- [13] B. A. T. Nguyen, T. T. H. Truong, and M. T. Le, "Participation of local people in community based eco-tourism development at Bay Mau Coconut Forest in Cam Thanh - Hoi An," *Hue University Journal of Science*, vol. 128, no. 6d, pp. 53-70, 2019.
- [14] D. H. D. Nguyen and T. T. H. Truong, "Local community participation in tourism development in Thanh Thuy Chanh village, Hue city," *Hue University Journal of Science*, vol. 128, no. 6d, pp. 101-119, 2019.
- [15] T. T. T. Doan, "Research on community based tourism models in Hoi An city, Quang Nam province," Masters Thesis in Tourism Studies, VNU University of Social Sciences and Humanities, 2016.
- [16] T. L. Ngo, "Assessing community participation in ecotourism development at Bidoup Nui Ba National Park," *Van Hien University Journal of Science*, vol. 6, no. 2, pp. 96-102, 2018.